

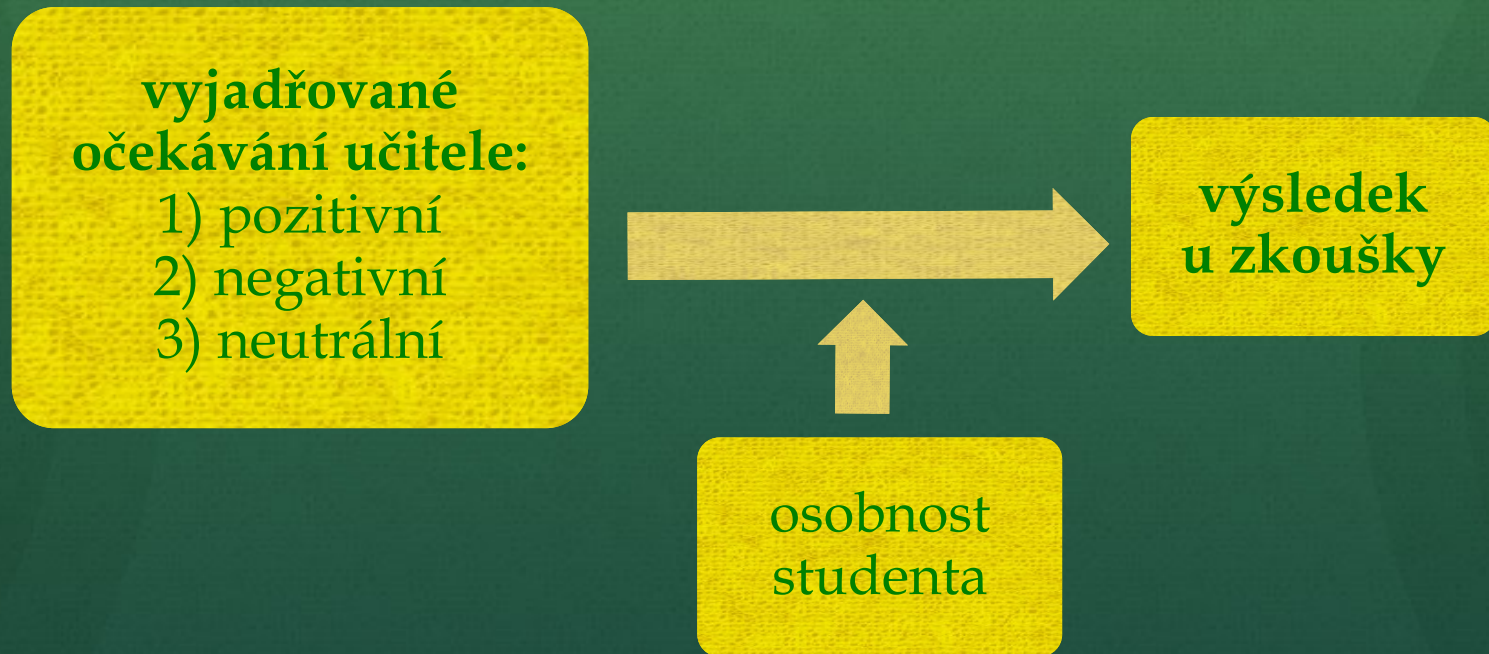
Etické aspekty výzkumu v psychologii

Helena Klimusová

Výzkum v psychologii

- výzkum prováděn na živých bytostech
- závěry výzkumu mají dopad na společnost jako celek
- zneužitelnost výsledků výzkumu

Příklad návrhu výzkumu

Etické problémy výzkumu

- klamání účastníků
- nedobrovolná účast ve výzkumu, nemožnost odstoupit
- chybí informovaný souhlas
- možnost zneužití důvěrných informací
- riziko poškození účastníků
- chybí debriefing
- pochybná vědecká hodnota studie

Regulace výzkumu v psychologii

- zásady pro experimenty s lidskými subjekty – vychází z pravidel pokusů v medicíně
- Norimberský kodex (1947)
- etické kodexy psychologických společností (APA – 1953)
- postupné revize

Code of Human Research Ethics (BPS, 2010)

Základní principy:

- respektování autonomie a důstojnosti zúčastněných osob
- vědecká hodnota
- společenská odpovědnost
- maximalizace přínosu a minimalizace škod

Uplatnění etických principů ve výzkumu

Postupy a problematické otázky:

- informovaný souhlas
- zajištění důvěrnosti
- poskytování rad
- klamání
- debriefing
- publikace výsledků výzkumu

Informovaný souhlas

- cíl projektu
- typ shromažďovaných dat
- metoda získání dat
- důvěrnost a anonymita informací
- časové závazky účastníků
- právo odmítnout sdílet informace
- právo odstoupit kdykoli ze studie (bez následků)

Informovaný souhlas

- právo nechat odstranit údaje z databáze
- údaje o všech rizicích spojených s účastí
- údaje o kompenzaci vynaložené námahy a času
- kontakty na výzkumníky a kontrolní orgány
- údaje o debriefingu
- údaje o využití dat a výsledků
- potenciální přínos výzkumu

Důvěrnost informací

- všechny informace brány jako důvěrné, pokud není dohodnuto předem jinak
- znemožnit identifikaci účastníků při publikaci výsledků
- možné narušení práva na důvěrnost sdělení – upozornit předem

Poskytování rad

- někdy intervence součástí výzkumu
- jindy se objeví problém, kterého si účastník nemusí být vědom a který intervenci vyžaduje
- vyžadování pomoci účastníkem – otázka dvojí role a kompetence výzkumníka

Klamání

- zatajení pravého účelu výzkumu
- klamání o pravém účelu výzkumu
- před použitím klamu
 - uvážit alternativní postupy bez klamu
 - poskytnout účastníkům co nejvíce informací v první fázi
 - uvažovat o dopadu zatajení
- odhalit co nejdříve

Debriefing

- důležitý zvláště u výzkumů, kde došlo ke klamání účastníků
- nejen verbální popis situace, ale i zpracování emocí
- není ospravedlněním pro neetické postupy

Publikace výsledků výzkumu

- vědecké podvody:
 - zkreslená data
 - vymyšlená data
 - plagiátorství
 - vícenásobná publikace výsledků
- poskytnutí dat pro ověření
- autorství publikace

